

Kirkkonummen vammaisneuvosto

Lausunto

17.9.2025

Kirkkonummen kunta/
Hyvinvointityöryhmä/
kunnan johtoryhmä/ hanketta valmistelevat viranhaltijat

Kirkkonummen kunnan hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

Vammaisneuvoston asema ja merkitys kunnallisessa päätöksenteossa

Vammaisneuvoston asema perustuu kuntalain 28 §:n. Sen mukaisesti vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto. Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

”Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.” (YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016)

YK:n vammaissopimuksen mukaan vammaisille henkilöille on varmistettava yhdenvertainen pääsy fyysiseen ympäristöön, tiedottamiseen ja viestintään. (THL 2023)

Yleistä lausuttavana olevasta kunnan hyvinvointisuunnitelmasta

Vammaisneuvoston lausunto perustuu vammaisneuvoston kokouksessa 15.9.2025 hyte-suunnittelija Janina Orjasniemen antamaan esittelyyn sekä 10.9.2025 jaettuun hyvinvointisuunnitelmaluonnokseen. Lausuntoajan lyhyiden takia lausunto rajautuu vain hyvinvointisuunnitelmaan ja hyvinvointikertomuksen osuus jää täten annetussa aikataulussa lausumatta.

Kunnan perusturvalautakunta on hyväksynyt kokouksessaan 19.9.2013 vammaispoliittisen ohjelman vuosille 2014–2025. Nyt esityksestä saadun tiedon mukaan kunnan johtoryhmä on päättänyt, että kunta ei laadi uutta vammaispoliittista ohjelmaa sellaisenaan, vaan tuo vammaispoliittisen ohjelman sisällöt osaksi hyvinvointikertomusta ja –suunnitelmaa niiltä osin, kun toiminta edelleen on osa kunnan palveluita. Koska kyseessä on kunnallisen toimielimen vahvistama asiakirja, niin vammaisneuvoston käsityksen mukaan päätös olisi ollut syytä käsitellä vastaavalla tasolla ennen toimeenpanoa.

Kunnan hyvinvointisuunnitelmasuunnitelmalla on keskeinen tehtävä kunnan hyte-työn strategisessa ohjaamisessa. Kunnan vammautuneille ja pitkäaikaissairaille kuntalaisille hyvinvointisuunnitelma välittää kuvan siitä, mitä kunnan strategia tulee tarkoittamaan sen hyvinvointia tuottavissa palveluissa. Strategian tavoitteen mukaisesti ”edistämme kuntalaisten ja kunnan työntekijöiden hyvinvointia, terveyttä ja koettua elämänlaatua”.

Kuten hyvinvointisuunnitelman sisällöstä käy ilmi, kunnan kaikkien toimialojen tuottamat palvelut liittyvät hyvinvointiin. Kunnan palveluissa tapahtuvat resurssien muutokset vaikuttavat myös hyvinvoinnin tuottamiseen. Näillä hyvinvoinnin tuotannon muutoksilla on vaikutusta kaikkiin kuntalaisiin – eniten kuitenkin vammaisiin ja pitkäaikaissairaisiin, joita kirkkonummelaisissa on merkittävä osa.

Vammaisneuvoston kannanotot hyvinvointisuunnitelman luonnokseen

Kirkkonummen vammaisneuvosto kiittää kuntaa hyvinvointisuunnitelman lausuntopyynnöstä ja esittää jatkossa seuraavien asioiden huomioon ottamista, jotta hyvinvointisuunnitelma palvelee kaikkia kuntalaisia yhdenvertaisesti.

Tavoite: Syrjäytymisen ennaltaehkäisy osana asumisneuvonnan työtä

Lisäys: Vammaisia henkilöitä huomioidaan varmistamalla esteettömien asuntojen riittävä tarjonta.

Mittari: Esteetöntä asuntoa tarvitsevien ei tarvitse odottaa muita kauemmin asuntoa.

Tavoite: Arjen fyysinen turvallisuus on hyvällä tasolla

Talvikunnossapito mahdollistaa liikkumisen ympärivuotisesti myös lastenrattaiden ja pyörällisten apuvälineiden kanssa.

Työmaiden poikkeusjärjestelyt kuten tilapäiset kulkuyhteydet edellytetään toteutettavaksi esteettömästi ja merkinnöissä vaaditaan erityistä selkeyttä. Tätä tulee valvoa järjestelmällisesti ja suunnitelmallisesti.

Kaavoituksessa, katusuunnittelussa kunnan keskeisillä paikoilla sekä julkisten rakennusten suunnittelussa edellytetään esteettömyyden erikoistason mukaista suunnittelua.

Tavoite: Toimiva turvallisuusviestintä ja kunnan valmius toimia häiriö- ja poikkeustilanteissa

Toimenpiteenä on varmistaa riittävät resurssit edistämään kuntatasoisesti varautumistoimintaa ja -tietoisuutta. Siihen lisäyksenä, että vammaisneuvosto esittää normaaliolojen aikana kuntalaisille opastettavan ne kunnalliset paikat, missä

häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa jaetaan informaatiota, vettä tai muonaa yms. Turvallisuustieto tarjotaan myös selkokielellä (selkosuomeksi, på lätt svenska). Saavutettava viestintä ei automaattisesti sisällä selkokieliä, siksi asia pitää mainita erikseen.

Tavoite: Toteutetaan ikäihmisille yhteisöllisiä, esteettömiä ja vetovoimaisia asumisratkaisuja, joihin asukkaat voivat omatoimisesti hakeutua ja tarvittaessa saada tukea ja palveluja

Lisättävä: Kaavoituksessa mainitut alueet määritetään esteettömyyden erityistason alueiksi.

Lisättävä: Tällaisten alueiden talvikunnossapidossa ajotiet ja kevyen liikenteen reitit on nostettava korkeimpaan kunnossapitoluokkaan.

Perustelu: Esteettömyys ei toteudu pelkästään suunnittelemalla rakennuksia, vaan lähiympäristö sekä myös alueille johtavat kevyen liikenteen reitit on oltava esteettömiä ja kuljettavissa vuoden ympäri myös pyörällisillä apuvälineillä.

Tavoite: Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Erityisryhmien kohderyhmässä on erityyppisiä ongelmia esim. perussairauksien kautta saatuja vammoja tai kehitysvammoja. Esim. inkluusio kehitysvammaisten osalta on tärkeää kehityksen kannalta. Tässä on otettava huomioon ruotsinkielisten tarve. Toiminta edellyttää erikoisopettajien ja koulukäyntiavustajien lisäresursoimista. Tavoitteena on oltava laadukkaan opetuksen tarjoaminen kaikille vammaisille lapsille osana kouluyhteisöä.

Lisättävä: Keskeiset alueelliset kevyen liikenteen reitit, jotka johtavat kouluille ja päiväkodeille, nostetaan talvikunnossapitoluokkaan 1.

Perustelu: Kävely ja pyöräily edistetään sillä, että kouluun pystyy pyörällä myös talvella. Lisäksi auraamattomalla tiellä käveleminen on liikuntarajoitteiselta tai pieneltä lapselta usein hyvin hankalaa tai mahdotonta, kuten myös lastenrattaiden työntäminen tai pyörällisen apuvälineen käyttäminen.

Lisättävä: Yhdelle uimarannalle rakennetaan pyörätuolille soveltuva luiska veteen ja esteetön pukutila sekä mahdollisuus lainata uimapyörätuoli.

Esimerkki lainattavasta uimapyörätuolista ja rakenteista löytyy Maarianhaminasta, eli toteuttaminen on täysin mahdollista.

Tavoite: Ulkoilualueiden saavutettavuuden lisääminen

Lisättävä: Olemassa olevien esteettömien ulkoilualueiden esteettömyys arvioidaan ja parannetaan tarvittaessa (esim. Linlon virkitysalueen tulipaikka).

Tavoite: Aktiivisen elämäntavan edistäminen

Lisätään: Kunta järjestää soveltavan liikunnan ryhmiä erityisryhmille, myös erillisiä ryhmiä lapsille ja nuorille ja tiedottaa näistä myös selkokielellä. Tavoitteista ei käy ilmi, miten työikäisten aktiivista elämäntapaa tullaan edistämään.

Mittari: ryhmien määrä, osallistujien määrä.

Kunta edistää soveltavaan ulkoliikuntaan sopivia apuvälineiden saatavuutta lainattavaksi erityisryhmille.

Tavoite: Lasten ja nuorten tunne psykologisesta turvallisuudesta paranee

Lisätään: Arvioidaan yhdessä oppilaskuntien ja koulun henkilökunnan kanssa koulujen tilojen toimivuutta oppimisen, psykologisen turvallisuuden ja työrauhan näkökulmasta ja tehdään tarvittaessa toimenpiteitä.

Perustelu: Useita koulurakennuksia rakennetaan eikä niiden toimivuutta voi ennalta tietää. Myös jo rakennettujen koulujen, kuten Jokirinteen oppimiskeskuksen, toimivuutta on syytä seurata tältä näkökulmalta.

Tavoite: Lasten ja nuorten aktiivisen elämäntavan vahvistaminen

Lisättävä: Kunta järjestää soveltavan liikunnan ryhmiä erityisryhmille, myös erillisiä ryhmiä lapsille ja nuorille, sekä omana toimintana että yhteistyönä järjestöjen kanssa.

Perustelu: Soveltava liikunta vaatii usein erityistä ammattitaitoa ja välineistöä, jota järjestöissä ei välttämättä ole. Kunnan on varmistettava, että myös erityisryhmiin kuuluville lapsille ja nuorille on mahdollista harrastaa monipuolista liikuntaa.

Tavoite: Osallisuuden tukeminen liikunnallisen elämäntavan toteutumisessa tasa-arvoisesti ja laadukkaasti vaativan erityisen tuen lasten osalta

Järjestettävä mahdollisuuksia kohderyhmälle harrastaa erilaisia liikuntapalveluja heidän ehdoillaan. Syrjäytymisen ennaltaehkäisy osana tätä toimintaa.

Varmistettava, että terminologia on ajan tasalla. Erityinen tuki ainakin poistuu käsitteistöstä?

Lisätään lainattaviin apuvälineisiin uimiseen soveltuva pyörätuoli. Yhdelle uimarannalle rakennetaan pyörätuolille soveltuva luiska veteen ja esteetön pukutila sekä mahdollisuus lainata uimapyörätuoli.

Tavoite: Laadukkaan opetuksen tarjoaminen kaikille vammaisille lapsille osana kouluyhteisöä

Lisätään: Kaikkien koulurakennusten käyttöönottoa edeltää esteettömyyskartoitus jo suunnitteluvaiheessa ennen rakennuslupapäätöstä ja ennen lopputarkastusta sekä kartoituksissa havaitut puutteet korjataan.

Tavoite: Ohjattu liikunta vastaa erityisryhmien palveluntarpeeseen ja löytää oikeat kohderyhmät entistä paremmin

Erityisryhmien ohjatusta liikunnasta on varmistettava, että viestitään laajasti kaikille kuntalaisille, myös selkokielellä.

Soveltava liikunta vaatii usein erityistä ammattitaitoa ja välineistöä, jota järjestöissä ei välttämättä ole. Kunnan on varmistettava, että myös erityisryhmiin kuuluville lapsille ja nuorille on mahdollista harrastaa monipuolista liikuntaa.

Kunta järjestää soveltavan liikunnan ryhmiä erityisryhmille, myös erillisiä ryhmiä lapsille ja nuorille ja tiedottaa näistä myös selkokielellä.

Kunta edistää soveltavaan ulkoliikuntaan sopivien tilojen ja apuvälineiden saatavuutta lainattavaksi erityisryhmille.

Huomioidaan tässä tai muualla soveltavan liikunnan järjestäminen kunnan omana toimintana tai yhteistyössä seurojen kanssa niin, että kunta varmistaa osaamisen ja apuvälineistön

Lisätään varmistus siitä, että soveltavaa liikuntaa on tarjolla lapsille, nuorille ja aikuisille.

Lisätään: Kehitetään liikuntarajoitteisille suunnattua liikunta-apuvälinelainaamotoimintaa kaikille ikäryhmille.

Tavoite: Kunnan verkkosivut kirkkonummi.fi / kyrkslatt.fi ovat sisällöltään kaikille yhdenvertaisesti saavutettavia

Lisätään: Kunnan verkkosivut täyttävät vähintään WCAG-tasot A ja AA. Erityisryhmien palveluista viestitään mahdollisuuksien mukaan myös WCAG-tasolla AAA.

Lisätään: Viestinnässä huomioidaan myös lapsia muotoilemalla viestejä selkeästi ja yleiskielellä.

Esimerkki: Kun koulun lähellä on työmaa, niin ei lähetetä Wilman kautta vain urakoitsijan tuottamaa ohjeistusta sellaisenaan, vaan muotoillaan viestit siten, että ne kohtaavat myös lapsia.

Lisätään: Kunnan verkkosivuilla ja muussa sähköisessä viestinnässä kiinnitetään huomioita selkeään yleiskieleen ja otetaan käyttöön soveltavin osin myös selkokieltä.

Tavoite: Rakennetaan sujuvia, saavutettavia ja asiakaslähtöisiä palvelupolkuja vapaa-aikapalvelujen tuottamisessa palveluissa

Lisätään myös maininta esteettömyydestä.

Tavoite: Työllisyyden ja kotoutumisen edistäminen kunnan kaikkien soveltuvien palvelujen yhteiseksi asiaksi

Otetaan tavoitteeksi myös vajaatyökykyisten työllistäminen myös ruotsin kielellä.

Tavoite: Saavutettavuuden lisääminen vapaa-aikapalvelujen palveluissa

Lisätään: Selkokielistä viestintää lisätään.

Lisätään: Myös vammaisryhmiä huomioidaan.

Tavoite: Sosiaalinen vuorovaikutus lisääntyy ja yhteenkuuluvuudentunne vahvistuu

Lisätään: Tapahtumat järjestetään esteettömästi ja saavutettavasti.

Seuraavat asiat vammaisneuvosto esittää lisättäväksi hyvinvointisuunnitelmaan:

- Tavoitteeksi on sanottu, että vammaispoliittisen ohjelman asioita viedään tähän ohjelmaan. Silloin puuttuu kokonaan osa-alueina Kunnossapidon toimenpiteet – esim. talvikunnossapidossa edellytettävä nykyistä paremmin esteetön liikkuminen apuvälineillä, kävellen, lastenrattailla ja pyöräillen, jolloin esimerkiksi aurausvallien poisto, risteysalueet, julkisten palvelujen luo vievät reitit vaativat parannusta nykytasoon nähden.
- Kaavoitus ja katusuunnittelu – esim. Suraku-kriteerien mukaisten esteettömyystasojen soveltaminen julkisten alueiden ja tilojen suunnittelussa. Tulee täsmentää, millaiset alueet tulee suunnitella esteettömyyden erityistasoiseksi, ja missä perustaso riittää. Talonrakennushankkeiden esteettömyyden huomiointi – tosin tämä on osin huomioitu hankeohjeessa, joskaan siellä ei esitetä konkreettisia tavoitteita esteettömyyden tasoista.
- Joukkoliikenne ja miten se voisi paremmin edistää vammaisten henkilöiden sujuvaa arkea.

Vammaisneuvosto mukana kunnan hyvinvoinnin tuottamisessa

Vaikuttamiselimien varhaisella kuulemisella ja osallistamisella voidaan ehkäistä ja korjata hankkeiden toteuttamisen taloudellisia ongelmia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja näin myötävaikuttaa esteettömyyden ja turvallisuuden sekä siten hyvinvoinnin toteutumiseen niin kaavoituksessa kuin suunnittelussa.

Kirkkonummen vammaisneuvosto haluaa olla jatkossakin proaktiivisesti ja aktiivisesti mukana osallistumassa Kirkkonummen kunnan rakenteiden sekä kuntalaisten hyvinvoinnin kehittämisessä.

Kirkkonummella 17.9.2025

Kirkkonummen vammaisneuvosto

Juha-Matti Koskinen
vammaisneuvoston puheenjohtaja

Harriet Hagelberg
sihteeri